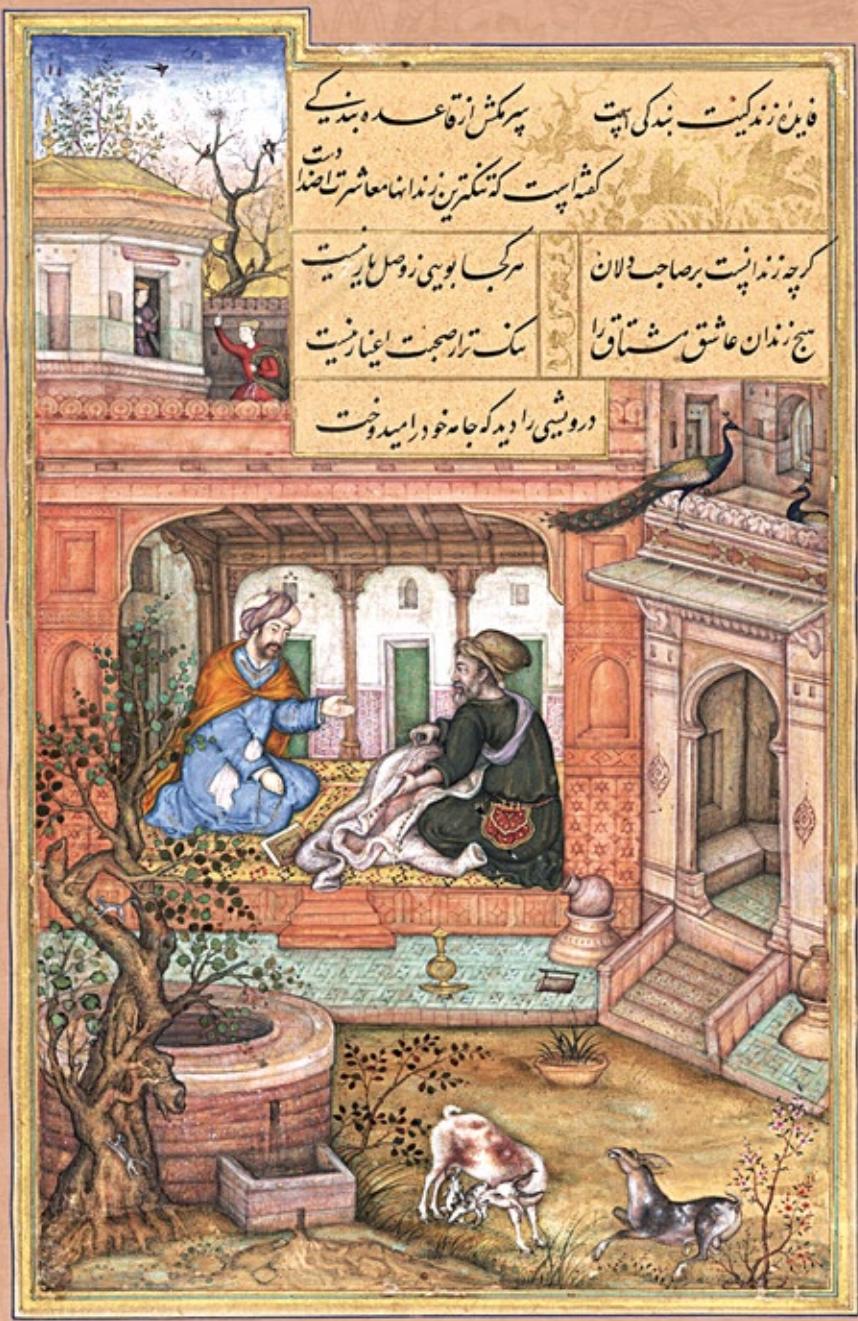

گزارش میر

فصلنامه اطلاع‌رسانی در حوزه نقد و تصحیح متون، نسخه‌شناسی و ایران‌شناسی

دوره سوم، سال پنجم، شماره سوم و چهارم، پاییز - زمستان ۱۳۹۹ [انتشار: بهار ۱۴۰۱]

فهرست

سرخن	
چرا از ترجمه غافلیم؟.....	۴-۳
جستار	
رسالهای درباره سرگذشت و آثار ارسسطو / مروان راشد؛ ترجمه: حسین معصومی همدانی	۸-۵
یک داستان عاشقانه دور از انتظار؛ ارزیابی مجلد انتساب خسرو نامه / آستان اولی؛ ترجمه: شکوفه میدی۹-۳۳	
ابوساحق کازرونی و درویش‌های اسحاقی در آناتولی / فؤاد کوپروولی؛ ترجمه به آلمانی؛ پ. ویک؛ ترجمه از آلمانی به ترکی: جمال کوپروولی؛ ترجمه به فارسی: حجت فخری.....۳۴-۴۰	
نسخه‌ای نویافته از هزار حکایت صوفیان / حامد خاتمی‌پور	۴۱-۵۰
دostی خاله خرسه / سید احمد رضا قائم مقامی.....	۵۱-۵۵
بیاض صائب / سید جعفر حسینی اشکوری.....	۵۶-۵۹
استدرآکاتی بر مقامه چاپ عکسی سیستان / حمیدرضا (بابک) سلمانی	۶۰-۶۶
آگاهی‌ایی دیگر از شاعر «ز گهواره تا گور دانش بچوی» و خاندان او / حمیدرضا فهمند سعدی.....۶۷-۷۲	
بررسی اشعار دو شمس حاجی در مجموعه طایف و سفنه طایف / محسن شیری صحنی.....۷۳-۷۵	
مکتوبات قدیم یا مکتوبات صدی؟ (درنگی برنام پکاشر) / محمدصادق خاتمی	۷۶-۷۸
بررسی یک اختلال: جای خالی عنوان «عروش الدین» در لباب الالب / سارا سلیمانی کشکولی.....۷۹-۸۰	
بررسی ایاتی از فرخی سیستانی بر اساس جنگ یحیی توفیق / کیامهر نامور	۸۱-۸۷
زیر ردای مستشرقین: مسیر اکتشاف نسخه‌های سفرنامه ابن بطوطه / ریحانه بهبودی	۸۸-۹۵
نقد بررسی	
اعیت فهیست نسخه‌های خطی فارسی کتابخانه کنگره (آمریکا) از دیدگاه شبیقه‌قاره / عارف نوشاط	۹۶-۹۸
نکاتی درباره تصحیح تازه فرامزنامه کوچک و سرایندۀ زمان نظم آن / سجاد آیدنلو	۹۹-۱۱۳
ترجمه یا مرجمه؟ (توضیحاتی درباره پژوهشی در طبائع المحوان) / یوسف الهادی؛ ترجمه: سلمان ساکت	۱۱۴-۱۲۲
مالحظاتی در متن تصحیح شده عجایب الدنيا / سید رضا موسوی هفتاد؛ رادمان رسولی هربانی.....۱۲۴-۱۴۵	
پژوهش پلی دیابتیت	
ریشه‌شناس چه می‌کند؟ (۱۲) (یک لقب و منصب پارسی در استاد آرامی باستان) / والتر برونو هینینگ؛ ترجمه: سید احمد رضا قائم مقامی	۱۴۶-۱۵۱
ایران و متومن و متألم عثمانی (۲۳)	
آثار احمد جودت‌پاشا / نصرالله صالحی	۱۵۲-۱۵۴
دبارة نوشتگانی پیشین	
توضیحی درباره «سین زایی» و «شین زایی» / علی اشرف صادقی	۱۵۵-۱۵۶
چند... چنل / مسعود راستی‌پور	۱۵۷-۱۵۹

۹۲ - ۹۳

فصلنامه اطلاع‌رسانی در حوزه نقد و تصحیح متون،
نسخه‌شناسی و ایران‌شناسی

دوره سوم، سال پنجم، شماره سوم و چهارم
پاییز - زمستان ۱۳۹۹ [انتشار: بهار ۱۴۰۱]

صاحب امتیاز:
 مؤسسه پژوهشی میراث مکتب

مدیر مسئول و سردبیر: اکبر ایرانی

معاون سردبیر و سرویراستار: مسعود راستی‌پور

مدیر داخلی: یونس تسلیمی پاک

طراح جلد: محمود خانی

چاپ دیجیتال: میراث

نشانی مجله:

تهران، خیابان انقلاب اسلامی، بین خیابان دانشگاه و
ابوریحان، ساختمان فروردین (شماره ۱۱۸۲)، طبقه دوم.

شناسته پستی: ۱۳۱۵۶۹۳۵۱۹

تلفن: ۶۶۴۹۰۶۱۲

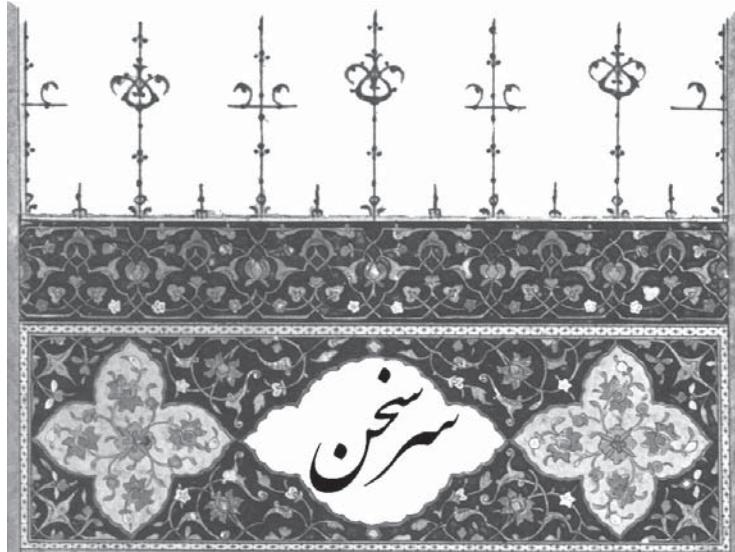
دورنگار: ۶۶۴۰۶۲۵۸ ir

www.mirasmaktoob.ir
gozaresh@mirasmaktoob.ir

بهای: ۶۰۰,۰۰۰ ریال

روی جلد: نگاره‌ای از بهارستان جامی، نسخه مصور
دستگاه تیموریان هند، نستعلیق ممتاز حسین زرین قلم
در سنّه سی و نه الهی (۳۰۰) در دارالخلافة لاھور.
نگاره از آثار قلم بساون (Basavan) نگارگر چیره‌دست
هندي. (انگلستان، بادلیان، 254 MS. Elliott)

تصویر خط بسمله
از نسخه کتابخانه John Rylands

چرا از ترجمه غافلیم؟

تاریخی و زیان‌شناسی به فارسی ترجمه شوند. اما اقبال به ترجمه مقالات در این زمینه‌ها بسیار اندک است و این اقبال اندک عواملی دارد که عمدت‌ترین آن‌ها از این قرارند:

یک. پندار خودبستندگی

مواد اصلی تحقیق در ادبیات فارسی و تاریخ ایران متون فارسی و عربی است و کاملاً طبیعی است که پژوهشگران ایرانی تسلط بسیار بیشتری بر مجموعه این متون داشته باشند. با این حال، آن‌چه ترجمه مقالات تألیف شده در این حوزه‌ها را ضروری می‌سازد نه لزوماً نتایج درست و دقیق، که دیدگاه‌های تازه و قابل اخذ است. پژوهش‌های ادبی، در آثار پژوهشگران غربی، پیوند قدرتمندی با دیدگاه‌های تاریخی و زیان‌شناسی دارد و پژوهش‌های تاریخی، در آثار هم ایشان، بسیار کاربردی‌تر و کلی‌تر اند. گاهی حتی نتایج یک مقاله، به علت ضعف نویسندهٔ غیرفارسی‌زبان در استفاده از منابع اصلی (بهویژه منابع فارسی) نادرست یا بی‌دقّت است، اما شیوه‌ای که نویسنده به کار بسته می‌تواند برای پژوهشگران مسلط به منابع الهام‌بخش باشد و ایشان را به نتایج درست و دقیقی برساند. این نکته البته یکی از وجوه اهمیّت کار مترجم نیز هست: مترجم یک مقاله علمی باید بتواند نتایج

برای انتقال تجربیات، دیدگاه‌ها و فرهنگ اهل یک زبان به اهل زبانی دیگر، زودبازده‌ترین و مطمئن‌ترین راه ترجمه است: از راه ترجمه می‌شود به خوانندگان این امکان را داد که با سرعت بسیار بیشتری به محتوای متن اصلی پی‌برند و نیز با ارائه ترجمه‌ای صحیح، دقیق و گویا، مطمئن شد که محتوای متن اصلی را درست و دقیق درمی‌یابند (البته که اوّلین لازمه برآورده شدن چنین هدفی پرورش مترجمانی دقیق و مسلط به هر دو زبان، هم مبدأ و هم مقصد، است). این نکته در حوزه‌های فرهنگ و هنر و نیز در حوزه علوم تجربی و فناوری‌های جدید (بعملت وارداتی بودن بخش قابل توجهی از این فناوری‌ها) کاملاً پذیرفته شده است. در زمینه علوم انسانی نیز اهمیّت ترجمه تقریباً روشن است، اما اهل زبان و ادبیات، و تا حدودی اهل تاریخ نیز، به علیّی، از این قافله عقب مانده‌اند. در این زمینه‌ها البته کتاب‌هایی ترجمه شده، که نسبت به حجم کتاب‌های موجود در این حوزه‌ها نسبتاً ناچیز است، اما ریزبینانه‌ترین و موشکافانه‌ترین دیدگاه‌ها و نیز بهروزترین مطالب غالباً در مقاله‌ها یافت می‌شود. نظریّات تازه اغلب نخست در مقالات ارائه می‌شوند و روند شکل‌گیری و نضج یافتن آن‌ها را در مقالات می‌توان پیگیری کرد. از این روی، برای انتقال دیدگاه‌ها و شیوه‌های تازه تحلیل، و نه فقط نتایج تازه، لازم است که مقالات ادبی،

نویسنده در فهم آنها را گوشزد کند؛ از عهده یافتن معادلهای درست و دقیق برای اصطلاحات متن اصلی بیرون بیاید؛ و در نهایت در عین رعایت امانت تحت تأثیر ساختار زبان مبدأ نباشد و ترجمه‌ای روان و خالی از گرتهداری به دست دهد. مواجهه عملی با این چالش‌ها به راحتی می‌تواند توهم ارزشمندتر بودن تألیف از ترجمه را از میان ببرد. باری، در این جا نیز اگر اصالت را به کلیت پژوهش بدھیم، می‌بینیم که گاه تأثیر ترجمه یک متن پژوهشی در پیشرفت پژوهش‌های یک حوزه، از چندین تألیف نمایان‌تر و بنیادین‌تر است.

چهار. رواج مجلات علمی-پژوهشی و اولویت امتیاز قواعد صوری و کمی حاکم بر مجلات علمی-پژوهشی، که ترجمه در آن‌ها جایی ندارد، و تأثیر امتیاز این مجلات در رزومه و ارتقاء، یکی از اصلی‌ترین موضوعاتی است که اقبال به ترجمه را بسیار کاسته‌است. مقالات ترجمه‌ای باید در نشریاتی که امتیازی ندارند منتشر شوند و بسیاری از اساتید و دانشجویان (به صورت کلی هر کس که با نظام دانشگاهی سروکار داشته باشد) حاضر نیستند مشقت ترجمه را متحمل شوند، اما هیچ امتیازی دریافت نکنند.

باری، یکی از ضروری‌ترین گام‌هایی که برای پیشرفت تحقیقات زبانی و ادبی باید برداشت، برگردان متون تحقیقی در این حوزه‌ها به فارسی است. گزارش میراث با توجه به این ضرورت، انتشار مقالات ترجمه‌شده را از مدت‌ها پیش وجهه همت خود قرار داده است و در شماره حاضر نیز بخش قابل توجهی از مطالب را مقالات ترجمه‌شده تشکیل می‌دهند. با این حال، همچنان مقالات بسیاری به زبان‌های دیگر وجود دارند که باید به قلم مترجمانی دقیق به فارسی برگردانده شوند. از این روی از استادان و دانشجویانی که از مقالاتی معتبر در حوزه فعالیت‌های گزارش میراث اطلاع دارند که به فارسی ترجمه نشده‌اند، می‌خواهیم که با ترجمه این مقالات به پریارتر شدن این مجله و مهم‌تر از آن، به پیشرفت پژوهش‌های زبانی، ادبی و تاریخی یاری برسانند.

حاصل از آن را تا حد معقولی داوری کند و درست و نادرست آن را نمایان سازد.

دو. انحصار طلبی

برخی از کسانی که بر یک یا چند زبان خارجی تسلط دارند بر آنند که «هر کس می‌خواهد منابع غیرفارسی را مطالعه کند باید زبان‌های دیگر را بیاموزد و منابع را به زبان‌های اصلی مطالعه کند»، و به این علت نه تنها خود به ترجمه این منابع نمی‌پردازند، بلکه دیگران را نیز از ترجمه آن‌ها بازمی‌دارند. این دیدگاه را از وجود گوناگونی‌توان نقد کرد و این جا مجال آن نیست، اما اگر اصالت را نه به پژوهشگر، که به کلیت پژوهش و پیشرفت علم بدھیم، روشن می‌شود، که اطلاعات باید در دسترس همگان باشد تا هر کس، به تناسب توانایی خود، بتواند از آن بهره ببرد و به پیشرفت علم یاری برساند. شاید در صورتی که نظام آموزشی کشور از عهده آموزش زبان‌های خارجی بر می‌آمد یا امکانات آموزش زبان‌های خارجی در همه مناطق کشور در دسترس همه پژوهشگران بالقوه قرار داشت، می‌شد این سخن را پذیرفت (با نادیده گرفتن دیگر فواید ترجمه متون تحقیقی) و حتی آن را عادلانه دانست؛ اما در حال حاضر آموزش زبان‌های خارجی بسیار پرهزینه است و در بسیاری مناطق، امکانات بسیار محدودی برای آموزش زبان در اختیار دانش‌آموزان و دانشجویان قرار دارد. این موضوع موجب می‌شود که انحصار منابع غیرفارسی زبان به کسانی که بدین زبان‌ها تسلط دارند بسیار غیرعادلانه باشد.

سه. تصوّرات نادرست در باب ترجمه

بسیاری تصوّرات نادرست در باب بسیاری از انواع پژوهش حاصل دست و پنجه نرم نکردن با آن‌ها در عمل است. مترجم چیره‌دست می‌داند که برای ترجمه یک نوشتۀ علمی (پس از یافتن یک مقاله معتبر)، باید بتواند روند استدلالات نویسنده را پی بگیرد (پیگیری روند استدلالات در متنی به زبان دوم غالباً بسیار دشوارتر از پیگیری آن در زبان اول است) و پس از فهم دقیق آن، به شکلی گویا در زبان مقصد بازسازی اش کند؛ منابع دست اول را بررسی کند و خطاهای احتمالی

Table of Contents

Editorial

- Why Do We Neglect the Importance of Translation? 3-4

Articles

- A Treatise on Aristotle's Biography and Works / **Marvan RASHED**; Translated by **Hoseyn MASOUMI HAMEDANI** 5-8
An Unexpected Romance: Reevaluating the Authorship of the *Khosrow-nāma* / **Austin O'MALLEY**; Translated by **Shokoofe MAYBODI** 9-33
Abū-Īshāq-i Kāzīrūnī and Īshāqī Dervishes in Anatolia / **Fuat KÖPRÜLÜ**; Translated to German by **Paul WITTEK**; Translated to Turkish by **Jemal KÖPRÜLÜ**; Translated to Persian by **Hojat FAKHRI** 34-40
A Newly-Found Manuscript of *Hizār Hikāyat-i Šūfiyān* (A Thousand Narratives of the Sufis) / **Hamed KHATAMIPOUR** 41-50
The Friendship of Aunt Bear (Doing Someone an Unintended Disservice) / **Seyyed AhmadReza QAEMMAQAMI** 51-55
Bayāz-i Šā'ib (An Anthology of Persian Poems Compiled by Šā'ib) / **Seyyed Jafar HOSEYNI ESHKEVARI** 56-59
Some Remarks on the Introduction of the Facsimile Edition of *Tārīx-i Sīstān* / **HamidReza (Babak) SALMANI** 60-66
New Information About the Poet of "Seek Knowledge from the Cradle to the Grave" (*Zi Gahwārā tā Gūr Dānish Bijūy*) and His Family / **HamidReza FAHNDEJ SADI** 67-72
Investigating the Poems of Two Different Shams-i Hājīs in *Majmu'i-yi Laṭāyif wa Safini-yi Zarāyif* (A Handbook on Rhetoric and an Anthology of Persian Poems) / **Mohsen SHARIFI SAHI** 73-75
Maktūbāt-i Qadīm or *Maktūbāt-i Ṣadī?* (Early Letters, or Centesimal Letters?) / **MohamadSadegh KHATAMI** 76-78
Investigating a Possibility: The Absence of the Title "Urūsh al-Din" in *Lubāb al-Albāb* / **Sara SOLEYMANI KASHKOULI** 79-80
Investigating a Number of Farrukhī-yi Sīstānī's Couplets through Yahyā Tawfīq's Anthology of Persian Poems / **Kiamehr NAMVAR** 81-87
Under the Auspices of Orientalists: Exploratory Roads to the Manuscripts of Ibn-i Battūṭa's Travelogue / **Reyhaneh BEHBOUDI** 88-95

Reviews and Critiques

- The Importance of *The Library of Congress Catalogue of Persian Manuscripts* to Indian Sub-Continental Studies / **Arif NAUSHABI** 96-98
A Few Notes on the New Edition of *the Small Farāmarznāma*, Its Composer and Date of Composition / **Sajjad AYDENLOO** 99-113
Translation or Distortion? (A Few Comments on *A Study Of Ṭabā'i' al-Ḥayawān*) / **Yousuf AL-HADI**; Translated by **Salman SAKET** 114-123
Some Considerations on the Edited Text of *'Ajāyib al-Dunyā* (Wonders of the World) / **Seyyed Reza MOUSAVI HAFTADOR; Radman RASOULI MEHRABANI** 124-145

Essays on Research

- What Does an Etymologist Do? (12) / **Walter BRUNO HENNING**; Translated by **Seyyed AhmadReza QAEMMAQAMI** 146-151

Iran in Ottoman Texts and Sources (22)

- Works of Ahmed Cevdet Pasha / **Nasrollah SALEHI** 152-154

On the Previous Articles

- On *Shin-i Zayi* and *Sin-i Zayi* (the Farsi Phonemes /sh/ and /s/ Realised as /z/) / **Ali Ashraf SADEGHİ** 155-156
Chand - Chand-e / **Masoud RASTIPOUR** 157-159

Gozaresh-e Miras

92 - 93

Quarterly Journal of Textual Criticism,
Codicology and Iranology

Third Series, vol. 5, no. 3 - 4, Autumn 2020 - Winter 2021
[Pub. Spring 2022]

Proprietor:

The WRITTEN HERITAGE RESEARCH INSTITUTE

Managing Director & Editor-in-Chief:
Akbar Irani

General Editor:
Masoud Rastipour

Managing Editor:
Younes Taslimi-Pak

Cover:
Mahmood Khani

Print:
Miras

No. 1182, Enghelab Ave.,
Between Daneshgah St. & Abureyhan St.,
Tehran, Iran

Postal Code: 1315693519
Tel: 66490612, Fax: 66406258
Website: www.mirasmaktoob.ir
E-mail: gozaresh@mirasmaktoob.ir

Table of Contents

Editorial

- Why Do We Neglect the Importance of Translation? 3-4

Articles

- A Treatise on Aristotle's Biography and Works / Marvan RASHED; Translated by Hoseyn MASOUMI HAMEDANI 5-8
An Unexpected Romance: Reevaluating the Authorship of the *Khosrow-nāma* / Austin O'MALLEY; Translated by Shokoofe MAYBODI 9-33
Abū-Īshāq-i Kāzirūnī and Īshāqī Dervishes in Anatolia / Fuat KÖPRÜLÜ; Translated to German by Paul WITTEK; Translated to Turkish by Jemal KÖPRÜLÜ; Translated to Persian by Hojat FAKHRI 34-40
A Newly-Found Manuscript of *Hizār Hikāyat-i Sūfiyān* (A Thousand Narratives of the Sufis) / Hamed KHATAMIPOUR 41-50
The Friendship of Aunt Bear (Doing Someone an Unintended Disservice) / Seyyed AhmadReza QAEMMAQAMI 51-55
Bayāz-i Sā'ib (An Anthology of Persian Poems Compiled by Sā'ib) / Seyyed Jafar HOSEYNI ESHKEVARI 56-59
Some Remarks on the Introduction of the Facsimile Edition of *Tārīx-i Sīstān* / HamidReza (Babak) SALMANI 60-66
New Information About the Poet of "Seek Knowledge from the Cradle to the Grave" (*Zi Gahwāra tā Gūr Dānish Bijū*) and His Family / HamidReza FAHINDEJ SADI 67-72
Investigating the Poems of Two Different Shams-i Ḥājīs in *Majmu'i-yi Laṭāyif wa Safini-yi Zarāyif* (A Handbook on Rhetoric and an Anthology of Persian Poems) / Mohsen SHARIFI SAHI 73-75
Maktūbāt-i Qadīm or *Maktūbāt-i Ṣadī?* (Early Letters, or Centesimal Letters?) / MohamadSadegh KHAMAMI 76-78
Investigating a Possibility: The Absence of the Title "Urūsh al-Din" in *Lubāb al-Albāb* / Sara SOLEYMANI KASHKOULI 79-80
Investigating a Number of Farrukhī-yi Sīstānī's Couplets through Yahyā Tawfiq's Anthology of Persian Poems / Kiamehr NAMVAR 81-87
Under the Auspices of Orientalists: Exploratory Roads to the Manuscripts of Ibn-i Battūta's Travelogue / Reyhaneh BEHBOUDI 88-95

Reviews and Critiques

- The Importance of *The Library of Congress Catalogue of Persian Manuscripts* to Indian Sub-Continental Studies / Arif NAUSHAHİ 96-98
A Few Notes on the New Edition of the *Small Farāmarznāma*, Its Composer and Date of Composition / Sajjad AYDENLOO 99-113
Translation or Distortion? (A Few Comments on *A Study Of Tabā' Y' al-Hayawān*) / Yousuf AL-HADI; Translated by Salman SAKET 114-123
Some Considerations on the Edited Text of *'Ajāyib al-Dunyā* (Wonders of the World) / Seyyed Reza MOUSAVI HAFTADOR; Radman RASOULI MEHRABANI 124-145

Essays on Research

- What Does an Etymologist Do? (12) / Walter BRUNO HENNING; Translated by Seyyed AhmadReza QAEMMAQAMI 146-151

Iran in Ottoman Texts and Sources (22)

- Works of Ahmed Cevdet Pasha / Nasrollah SALEHI 152-154

On the Previous Articles

- On *Shin-i Zayi* and *Sin-i Zayi* (the Farsi Phonemes /sh/ and /s/ Realised as /z/) / Ali Ashraf SADEGHİ 155-156
Chand - Chand-e / Masoud RASTIPOUR 157-159